

Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri kuratooriumi istungi protokoll

10.05.2023

Kuratooriumi istung toimus 10. mail 2023 HAKAs aadressil Tõnismägi 11. Istung algas kell 10.00 ja lõppes kell 13.00. Koosolekul osalesid kuratooriumi liikmed Mait Palts, Reelika Leetmaa, Ulla Preeden, Marcus Ehasoo, Valdo Kalm (lahkus kell 12.30) ning Toomas Kruusimägi. Koosolekul osalesid ka HAKA juhataja Heli Mattisen ja HAKA töötajad Helen Arus, Hillar Bauman, Ilona Säälük, Kristina Hallikas, Tiia Bach, Irma Estra, Trine Tamm, Karin Laansoo ning veebis Kaie Eha ja Kai Hermann. Koosolekut juhatas kuratooriumi esimees Ulla Preeden ja protokollis kuratooriumi sekretär Karin Laansoo.

Päevakord

1. Päevakorra kinnitamine
2. Tutvumisring kuratooriumi liikmete ja HAKA töötajate vahel
3. Ülevaade ja arutelu kahe HAKA teemakäsitlemise üle 2023. a Arvamusfestivalil ja arutelu õppija rolli üle hariduse kvaliteedi tagamisel
4. Jätkub arutelu HAKA sõltumatuse üle
5. HAKA annab ülevaate täienduskoolituse hindamisega seotud arengutest, arutelu täienduskoolituse kvaliteedihindamise tuleviku üle. Arutelu sissejuhatus Heli Mattisenilt
6. Kuratooriumi järgmiste istungite kuupäevade kokku leppimine

1. Päevakorra kinnitamine

Renno Veinthal tegi ettepaneku lükata 4. punkti arutelu edasi järgmiseks koosolekuks, saamaks aruteluks ettevalmistamiseks kvaliteetsed taustaanalüüsid.

Kuratoorium toetas ettepanekut ja lükkas teema käsitlemise edasi.

2. Tutvumisring kuratooriumi liikmete ja HAKA töötajate vahel

HAKA töötajad tutvustasid ennast ning Heli Mattisen töötajaid, kel ei olnud võimalik ise kohal viibida.

Kohal viibinud kuratooriumi liikmed tutvustasid ennast.

3. HAKA teemad 2023. a Arvamusfestivalil ja arutelu õppija rolli üle hariduse kvaliteedi tagamisel

Helen Arus tutvustas plaane seoses Arvamusfestivaliga. Uue arengukava valguses arutame HAKA tervikrolli üle ühiskonnas ja erinevate viiside üle kaasata koole,

lapsevanemaid, KOVe, teisi sidusrühmasid, ning neid nügida ja võimestada avalike arutelude kaudu. HAKA võiks iga-aastaselt tõstatada teema, mis seondub kvaliteediga ja seda teemat esil hoida. See on seotud ka meie põhitegevuse – hindamise ja hindamistulemustega ning Eesti haridusstrateegia eesmärkidega. Sel aastal otsustasime arutelude keskmesse tõsta õppija mistahes haridustasemelt või -liigist ja arutleda õppuri rolli ja vastutuse üle oma hariduse eest. Esimene väljund – minek arvamusfestivalile. Lähme kahes valdkonnas – üldhariduses koos EÜLi ja Õpilaskoolitusega ning täienduskoolituses. Täienduskoolituses fookus valikutel – kuidas targalt valida sobivaimat viisi järgmiste teadmiste ja oskuste omandamiseks. Teemad kiideti Arvamusfestivali poolt heaks, kuratooriumi liikmetel on olnud võimalus tutvuda. Oleme hariduse laval ja oskuste laval. Fookus võib veidi muutuda, aga arutelu kuratooriumis võiks ärgitada kahel teemal: kas HAKA võiks olla enam nende teemade tõstataja ühiskonnas, mis oleks lisandväärtus põhitegevuste jaoks; ja arutada võiks ka fookusteemade üle festivalil.

Marcus Ehasoo tõdes, et EÜLi jaoks on idee hea, sest arutame HAKAga tudengite kvaliteedivõrgustiku üle, mis peaks juunis uuesti käivituma. See on seotud vastutuse teemaga ja tudengite kaasa rääkimisega hariduse teemadel. Tegemist laiema tegevusega kui festival ja üldhariduses on käivitumas sama suund. HAKA peab olema asutus, kes neid teemasid eest veab ja ka isegi provotseerib. HAKA teaduspõhised allikad, aga võiks ka arutelu algatada provotseerivalt. **Renno Veinthal** nentis, et hariduses on palju osapooli, kellel on erinevad nägemused, puudub veendumus, et üldine konsolideerumine on võimalik. Konsolideerimise ambitsiooni Renno Veinthal ei usu, ei usu, et keegi saavutaks monopoolse seisundi. Festivali teema paigutub konteksti, peaks vaatama teisi arutatavaid teemasid. Kui küsida konteksti kohta kooli inimestelt, siis vastataks kindlasti tehisintellekti tuleviku roll (peaks vaatama, kas käsitletakse Arvamusfestivalil). Teemapüstitus ise on asjakohane, aga tuleb mõelda ka Arvamusfestivali osalejate huvidele, et teemad kõnetaks.

Toomas Kruusimägi tõi välja, et riigi roll on tagada võrdne ligipääs kvaliteetsele haridusele ja seda, et HAKA võtab suunamise enda peale, peab õigeks. Auditoriumiga tuleb arvestada, aga tuleb tekitada ka huvi. See on võimalik, kui materjali vallatakse. Norra koolijuhtide konverentsil küsiti, mille üle muretsetakse. Vastus nr 1 oli - lastevanemad (mitte tehisintellekt). Sellega kaasneb ka motivatsiooni puudus (miks ei taheta olla õpetajad). Probleemiks ei ole palk, klassijuhataja ei taheta olla vanemate pärast. Kvaliteet mängib rolli, õppija osalusest rääkimine on õige. Arvamusfestivalil oluline käivitada debatt teemadel a) võrdne ligipääs haridusele; b) kvaliteetne haridus (õppija ja süsteemi jaoks). Vaadates sihtrühma – võiks kaasata ka teisi kaasava hariduse osapooli. Ka arusaam kaasavast haridusest on erinev, probleemid samad – ressursid. Riik peab tagama võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele. Kvaliteediagentuuri sellisuunaline tegevus on vajalik.

Valdo Kalm nentis, et on tehtud kaks head ettepanekut: tehisintellekt ja nõudlikud vanemad ja sedastas, et hariduses toimuvast tasuks avalikult avameelsemalt rääkida. Liigsed ootused laste suhtes on õpetajatele kurnavad. Samuti tuleks tõstatada

eliitkoolide teema, mis on üle pingutatud. Tööandja väärtustab teisi isikuomadusi: paindlikkus, empaatia, mitte peast valemite teadmist.

Valdo Kalm esitas küsimuse, kas HTM teeb koolide pingeridu ja tõstatab teema, et kas oleks mõttekas seda teemat provotseerida? **Renno Veinthal** selgitas, et HTM on hoidunud pingeridadest, see on ajakirjanduslik huvi ja algatus. Ministeeriumis on arutatud näitajate üle, mis kirjeldavad head kooli, kas eksamitulemused või muud näitajad? Meedia loob pingeridade narratiivi. **Helen Arus** selgitas, et näitajate pakett on Haridussilmast vaadatav ja osa vanemaid jälgib neid sealt. **Toomas Kruusimägi** tõdes, et meedias on eraldi üldharidus ja kõrgharidus, peaks olema üks haridus. Riigieksamid on üles haibitud, sest see justkui annab koolile kvaliteedi, kuna näiliselt kajastab edu kõrgkooli astumisel. Tegelikud mõõdupuud teised. Meedia ise teeb neid pingeridu ja meie asi on mitte juhtida tähelepanu lisamõõdikutele vaid juhtida diskussiooni. **Marcus Ehasoo** kirjeldas, et on meedia esindajatelt küsinud, miks seda tehakse ning saanud vastuseks, et tegemis on hea teemaga, millest ei raatsi loobuda. Loobumist kaalutaks, kui asemele tuleks mingid alternatiivsed tulemused.

Renno Veinthal selgitas, et edetabelid lõpuni läbipaistavad ei ole, ka asutused ise ei tea, mis nende tõusu või languse taga on. Alternatiivse narratiivi teemat võiks Arvamusfestivalil käsitleda – mis on need teised olulised teemad, samuti tõdes, et kõnelejad peavad olema veenvad. **Toomas Kruusimägi** sõnul on eksamitulemused toode, mida müüakse ja võimendatakse koolipidajate poolt (pidaja võib pidada oluliseks indikaatoriks). Olulisem on lõpetajate edasine käekäik ja kooli roll selles. Haridusteadlased ütlevad, et üldised eksamid kõigile on hääbumas, aga mida kiiremini neist lahti saame, seda parem. Võiks teha selles osas koostööd kõrgkoolidega, kuhu astumise peaks siduma lahti gümnaasiumi lõpetamisest. See annaks kvaliteedile ja vaimsele tervisele võimalusi juurde.

Ulla Preeden tõstatab küsimuse, millised võiksid olla soovitud HAKAle?

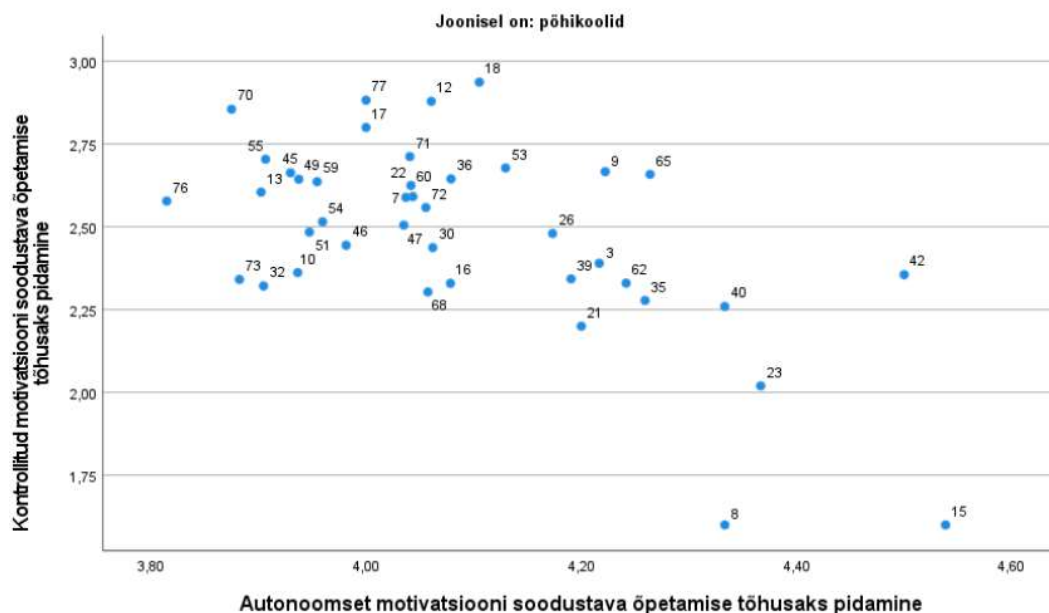
Haana Zuba-Reinsalu tõstatab küsimuse, kas õppija oskab hariduse kvaliteeti nõutada ja mõistab vastutust? Kas teised osapooled kannavad oma vastutust: koolisüsteem, vanemad jne aitavad kvaliteedinõudlikkust kasvatada? Küsimus on millal on vara ja millal on hilja? Kas karjäärisüsteemid on piisavad ja kas otsused tehakse piisavalt vara? **Toomas Kruusimägi** tõi näite, et vanemad arvavad, et 15-aastane ei suuda ise mõelda ja otsustada. **Mait Palts** tõdes, et õpilase vastutusest, riigi, koolipidaja ja vanema vastusest rääkida on oluline. Hindamise koha pealt leidis ta, et õppijaid hinnata on ju vaja, ilma ei saa. Hindamisest loobumist pidas ta riskiks, millele tähelepanu pöörata. Muidu võib juhtuda, et ühel hetkel avastame, et ei saada hakkama, aga keegi ei märganud. Arvamusfestivali kontekstis võiks jääda pigem kvaliteeditemaatika juurde, mis on HAKA põhifookus. Kogu maailma ei tasuks hakata parandama. **Valdo Kalm** rõhutas, et vanemate ja õpetajate teema on sisuline. Kvaliteet ei maksa midagi, kui tulemuseks on haiged lapsed. Vanemate kõrval tõstataks õpetajate volituste ja kaitse teema, eriti üldhariduses, teemat peaks avama mitte ainult Arvamusfestivalil vaid ka ministeeriumis.

Ulla Preeden juhtis tähelepanu, et arutelu on välja toodud juba väga palju tahke, aega Arvamusfestivalil on ainult 1,5 tundi. Vanemate teema, õpetajate roll jne, sellest on palju räägitud. Vanema teema on intrigeeriv, julgeda välja öelda, et vanem võib kvaliteedi saavutamist takistada. See ei ole Arvamusfestivalil selle aasta teema. Seekord on kutseharidus välja jäänud, aga raske kokku panna ka üld- ja kõrgharidust. Ulla Preeden nõustus Venno Reinthaliga selles, et on loosunglik öelda, et õppija ise kõike otsustab. Alati on suunajaid, vanema roll on oluline üld- ja kutsekeskhariduses. **Toomas Kruusimägi** tõi välja, et tänane gümnaasiuminoor on täisealine. **Ulla Preeden** lisas, et vastutus eri tasemetel on erinev ja ei saa kõigile ühtviisi läheneda.

Helen Arus juhtis tähelepanu, et HAKA on idee välja pakkunud, aga seda saab arendada. Sellesse panustab ka kuratooriumi arutelu. Kui soovime üld-, kutse- ja kõrgharidust käsitleda, saame teha 15 min väitlusminutid – kuidas on võimalik vastutust võtta, kuidas tekitatakse see ruum – see mõjutab seda, milliseks kujuneb tark tellija kõrghariduses. **Marcus Ehasoo** selgitas, et teemade esitamine festivalile oli poliit-tehnoloogia, et teema läbi läheks. Samuti tõi ta, et ei ole nõus, et üldse ei ole võimalik üld-, kutse- ja kõrgharidust kokku panna, põhialused on samad – milles lasub vastutus – mitte nõudmises vaid kaalutletud valikutes. **Ulla Preeden** selgitas, et üldharidus alustab noorest east, kus õppija ise kõiki otsuseid ei tee. Kõigile ei sobi sama lähenemine. Mingi eesmärk peaks olema, mida me hariduse kvaliteedilt ootame. Üldhariduses vanema roll, tema ootus kvaliteedile on teistsugune ja ka ootus õppija sooritusele ja tagajärgedele. **Renno Veinthal** tõi, et kohustusliku kooliea tõstmise algatus toob kaasa muutusi, mida võiks käsitleda. **Toomas Kruusimägi** tõi välja, et kvaliteetne haridus eestikeelsele haridusele üleminekul puudutab kodu, üldharidust, kutse- ja kõrgharidust. Kuidas tagada kvaliteetne, kättesaadav, võrdne, kaasav haridus kõigile: erivajadused, eri keeled jne? Kuidas mõjutab see kvaliteeti kutsehariduses pikemas perspektiivis. Näen kahte tendentsi: mitte-eestikeelseid soovijaid hüppeliselt rohkem, pea 50% Inglise Kolledži I klassi tulijatest ei ole eesti keele taustaga, vanemad mures, kas eestikeelse pere laps saab hea hariduse. See on suur kvaliteediküsimus kõikidel haridustasanditel ja hetkel kuum teema.

Heli Mattisen vastas, et arutelu lisandub järjest uusi teemasid, aga viimane ei ole Arvamusfestivali teema, vaid kogu ühiskonda kaasav. Arvamusfestival ei muuda midagi, sinna kaasatakse väike hulk inimesi. Tahame küll otseülekannet ja salvestist, aga mitte öelda välja lõplikku tõe. Ta tõi, et tuleb mõelda ka, kus on suurte poliitiliste muudatuste kese – mitte HAKAs, vaid HTMis. Heli Mattisen selgitas, miks valisime keskmesse õppija. Kui HAKA/EKKA tegeles veel ainult kõrg- ja kutseharidusega, siis mõistsime, et koolid ütlevad, et õppijad on rahul, muudatusi pole vaja. Saime aru, et üks sihtrühm peab olema õppija, kelle nõudlikkus peaks suurenema. Sellest sündis mõte arendada välja tudengite kvaliteedivõrgustik ning toetada nende kvaliteediteadlikkust. Selliseid tudengeid pole palju, kes nõuaksid enamat, kui pakutakse. Kus tekib probleem – käärid? Üldhariduses, ka kodus. Mõjutada saame eelkõige põhiharidust. Heli Mattisen demonstreeris graafikut 2023. aasta kooliuringust. Uuriti õpetajate arusaamasid õppija autonoomia toetamisest. Enamik

õpetajaid ei väärtusta autonoomset motivatsiooni, õpetajad leiavad, et heade tulemuste alus on kontrollitud motivatsioon.

Allikas: ÕPETAJAUURIMUS 2023, koostajad Piret Oppi ja Eve Eisenschmidt

Põhikooli õpetajad ei anna võimalust oma õppimise juhtimiseks ja nii see oskus ei arene. Kas õppijal on üldse alati võimalus vastutust võtta ja oma õpinguid kavandada? Samas räägime personaalsetest õpiradadest, ennastjuhtivast õppijast jne.

Toomas Kruusimägi nentis, et koolijuhtide ja ministeeriumiga oleme rääkinud, et peame selgelt ja jõuliselt ümber sõnastama õpetaja muutunud rolli. Ei ole tarkusejagaja tahvli ees. Teine pool on kodu. Toetust ootav laps tuleb kodunt. Ka väike laps saab ise otsustada. 1. klassi laste vanemad õpivad koos lastega – kes siis õpib? Teadlikum lapsevanem ei ole tavaliselt stressi tekitaja. Vanema ja kodu roll on oluline ja samuti õpetaja rolli muutus. Tellimus peaks tulema riigilt õpetajaid koolitavatele ülikoolidele.

Helen Arus vastas, et see haakub üldiste aruteludega hindamiskriteeriumide üle – kuidas panna koole teismoodi mõtlema õpetaja rolli üle ja kuidas on koolil võimalik mõjutada vanema rolli. See võiks olla järgmise aasta aruteluteema, kui üldhariduse kvaliteedikriteeriumid paigas.

Reelika Leetmaa tõdes, et vanemate teema osas sooviks tasakaalustatumat arutelu, mitte ainult ühe poole vaatevinklist. Töötukassa pakub põhikooli kolmandast astmest karjääriteenuseid koolides ja näeksin, et kvaliteediteema seostub põhikooliõpilase ettevalmistusega tööeluks: töövarjutamine, ettevõttekülastused jne. Hariduse lõppväljund mh on ka inimese jõudmine tööturule lisaks üldisemale inimeseks kasvamisele.

Ulla Preeden nentis, et täienduskoolituse teema tekitas vähem küsimusi, on HAKAs rohkem arutatud teema – kuidas teha tarka valikut? Kvaliteedihindamine on üks osa, aga ei päästa ise maailma. Inimestel võiks olla oskused endal ka.

Renno Veinthal tõdes, et teemapüstituses viidatakse kavatsusele TÄKSi täiendada. HTM leiab, et arutelu peaks aitama kaasa TÄKSi muudatuste vastu võtmisele, mitte liikuma vastassuunas. Näiteks väikesed koolitused vs mikrokvalifikatsioonid. Loodetavasti Arvamusfestivali ajaks on eelnõu muudatustele tagasiside olemas ja seda võimalik arvesse võtta. **Trine Tamm** tõdes, et kui TÄKSiga on Arvamusfestivali toimumise ajaks olukord selgem, saame kasutada sisendina. Ta lisas ka, et valitud akvaariumimeetod toetab eri seisukohtade kõlamist: tavaosalejatel võimalik liituda laval aruteluga. **Ulla Preeden** tõdes, et Arvamusfestivali formaat on paindlik ja arvamuste paljusus esindatud. Kvaliteedist ja selle mõõtmisest saadakse alati erinevalt aru. Kui fookus rohkem inimese teadlikkusel, ei saa ta TÄKSiga vastuollu minna. Töötukassa koolituste kvaliteet sõltub osalejate teadlikkusest ja sellest, et nad annavad tagasisidet.

Reelika Leetmaa tõdes, et koolitused küll lähtuvad TÄKSist, aga nõustus ka eelnevaga. Täiskasvanukoolituses saab jõulisemalt rõhuda õppija vastutusele. Aastaid oli ootus, et Töötukassa õpetab aastaga eesti keelt rääkima eesti keelt mitte oskava inimese. See pole võimalik, kui üldhariduses pole seda 12 aastaga suudetud.

Toomas Kruusimägi nentis, täienduskoolitus tasemeõppe vormis siit, sealt ja kolmandast kohast on riigile kulukas – sõnum ei peaks olema, et tulge kõik ja tasuta, vaid teadlikke valikuid peaks tegema. **Renno Veinthal** tõdes, et ühelt poolt maksumaksja maksab kinni – mida maksumaksja siis saab selle eest? Õppija investeerib oma aega, mis on samuti ühiskondlik ja tööandja ressurss. See on kahepoolne investeering ja tuleks kaitsta ka õppuri huve. Filosoofiline küsimus on, kes on aja peremees ja kes peaks koolituse kinni maksma. **Ulla Preeden** tõdes, et eile uus haridus- ja teadusminister tõi näite kõrgharidusest, kus õpivad tippjuhid juhtimist ja näiteks noored ei pääse tihedas konkurentsist seetõttu õppima. Küsimus on riigi ressursi kasutamisest. See arutelu tuleb kindlasti nii kutse- kui kõrghariduses.

4. HAKA sõltumatusest

Teema võeti päevakorrast välja.

5. Täienduskoolituse kvaliteedihindamise seniste arengute ülevaade ning arutelu täienduskoolituse hindamise tuleviku üle

Heli Mattisen andis ülevaate senistest arengutest sh TÄKSist ja töötukassa koolituskaardi partneritest. **Mait Palts** küsis koolituskaardi partnerite dünaamika kohta. **Reelika Leetmaa** tõdes, et partnerite arv on vähenenud, aga pole ka uut konkurssi olnud. **Mait Palts** küsis, kui palju on aktiivsemaid ja palju passiivsemaid? **Reelika Leetmaa** vastas, et Töötukassa on pakkunud u 8000 koolitust, aga aktiivselt pakub koolitusi umbes 300 partnerit. Koolituste arv on vähenenud, teatud valdkondades ei pakuta enam koolitusi. Aktiivseid on vähe, aga eesti keele koolituste mahud on kasvanud.

Heli Mattisen andis ülevaate HAKA tegevustest täienduskoolituse valdkonnas. HTM tegi HAKAle 2018 ettepaneku hakata valdkonnaga tegelema, alustasime kaardistusest. Tõdesime, et koolitustest üle 1/3 on lühikoolitused ebapiisava mõjuga. Üle poolte pakkujatest ei täitnud TÄKSi nõudeid. Õppekava õpiväljundid saavutamatud, õppekavade kvaliteet madal. Suurimad täienduskoolituse pakkujad on avalikõiguslikud kõrgkoolid, aga 89% koolitustest pakuvad eraettevõtteid. 2019 tegi HTM HAKAle ülesandeks luua instrument, mis võimaldaks välja selgitada koolitusasutused, mis kehtestatud miinimumnõudeid ei täida. Oleme tuginenud uuringutele. Hindamiste kõrval on olulisel kohal arendustegevused. Hindamine fikseerib hetkeseisu, aga ei pruugi üksi anda tõe taset arenguks. Kaasasime täienduskoolituse nõukoja, viisime läbi seminare, töötubasid, koostasime eneseanalüüsi juhendi ja kvaliteetse koolituse hankimise juhendi koolituse tellijale. Loomisel on õppevideod, toimunud on temaatilised ümarlauad. Moodustatud on täienduskoolituse koostöökoda, kes võtab üle täienduskoolituse nõukoja töö. 2023 viime läbi kaks konverentsi Tallinnas ja Ida-Virumaal. Täienduskoolituse koostöökoda koguneb I korda juunis, plaanime edasi arendada täienduskoolituse kvaliteedimudelit.

2019 töötati välja kvaliteedimärgi mudel. Kuid täienduskoolituse nõukoda ei pidanud seda HTMi seisukohaga nõustades ~~pidanud~~ ajakohaseks. 2019-2022 toimus lävendipõhine hindamine (veebilehtede ja õppe kvaliteedi hindamine), 2022 -2023 õppekavarühma kvaliteedi hindamine, mis võimaldab saada kvaliteedimärki. Hindamisel oleme keskendunud töötukassa koolituskaardi partneritele ja see on suunanud meie hindamisi. Tulemused lävendipõhisel hindamisel olid murettekitavad: vaatamata sellele, et hinnati miinimumnõuete täitmist, ei suutnud 30% asutustest saada positiivset tulemust ka teisel katsel. Alates 2022. aasta sügisest testimine Töötukassaga lähenemist, mis võiks rakendada pärast TÄKSi muudatuste jõustumist. Kuidas edasi? ESF projektid täienduskoolituse hindamiseks lõppevad 2023 lõpus. Meenutuseks, TÄKSi muudatustega on kavas käivitada vabatahtlik õppekavarühmapõhine kvaliteedihindamine, mis on kohustuslik ainult nendele koolitusasutustele, mis soovivad pakkuda ka mikro kvalifikatsioonioõpet. Kui asutus on positiivse tulemusega läbinud kvaliteedihindamise, esitab ta oma mikro kvalifikatsiooni õppekava registreerimiseks EHISes. Kvaliteedihindamine tuleb läbida iga 5 aasta järel. TÄKSi eelnõu vastuvõtmine on veninud, üks põhjuseid on osade koolitusasutuste taju, et vabatahtlik kvaliteedihindamine kujuneb *de facto* kohustuslikuks (kui nt kvaliteedimärk annab turul eeliseid). Kui otsustatakse, et ka mitteformaalasutused võiksid pakkuda mikro kvalifikatsioonioõpet, mis oleks Eestis ja rahvusvaheliselt tunnustatud, siis kas peaks sellega kaasas käima kvaliteedihindamine?

Valdo Kalm täpsustas, kas on olemas ülevaate erialadest ja distsipliinidest? Kas keegi analüüsib seda? **Heli Mattisen** vastas, et EHISes on olemas õppeasutused koos õppekavarühmadega, isegi, kas vastab tegelikkusele. Meie pole teinud ülevaateid, aga Töötukassa andmed on olnud sisendiks. **Reelika Leetmaa** täiendas, et täit ülevaadet turul toimuvast ei ole, Töötukassal ja HTMil on osa infost, oma huvist õppimine kajastub osaliselt EHISe statistikas. **Renno Veinthal** nentis, et lõpuni ülevaadet pole ja täieliku ülevaate loomise kulu ei pruugi olla mõistlik. Avaliku sektori

asutused võivad koolitusi tellida erasektorist maksumaksja kulul. Probleem seisneb selles, et näiliselt õige asi päädib akadeemilise korrupsiooniga – asutus pakub välja saavutamatud väljundid ja tellija on ka rahul.

Toomas Kruusimägi tõstatab küsimuse, miks negatiivsed tulemused ei ole tagajärgi kaasa toonud? **Renno Veinthal** vastas, et need on esile kutsunud TÄKSi ülevaatus. **Valdo Kalm** tõdes, et liiga palju asutusi tähendab madalamat kvaliteeti ja maine langust (nagu oli kunagi kõrghariduses) ning arvas, et võiks jõulisemalt sekkuda. **Renno Veinthal** tõdes, et koolituste pakkumine osa ettevõtlusvabadusest. **Valdo Kalm** tõdes, et riik tellijana võiks teha valikuid. **Mait Palts** sõnas, et oleme seisnud selle eest, et tehtav oleks mõistlik ja jõukohane. Perioodiline süsteemne hindamine /kvaliteeditagamine võtab palju ressursse. Kes seda peaks tegema? Võibolla riik ei peagi tegema. Või riik tagab selle kutsekoolides jm hinnatud süsteemis. Muud peavad läbima hindamise (nt Töötukassa saadab oma kliendi asutusse, mis on hinnatud). EHS ei toimi. Üks põhjuseid asutuse sinna kandmiseks on tulumaksutagastus. **Toomas Kruusimägi** nentis, et hariduses tsentraliseerimise üks eesmärke oli kvaliteedi tagamine. **Heli Mattisen** vastas, et kokkulepe on, aga selle täitmist ei suudeta tagada. **Mait Palts** tõdes, et koolitajate arv on kasvanud, me ei suuda tingimuste täitmist tagada. On kujutus, et kõik EHISes olijad on kvaliteetsed, aga seda ei suudeta tagada.

Heli Mattisen tõstatab küsimuse, kas mitteformaalasutused peaksid saama võimaluse pakkuda mikro kvalifikatsiooniõpet? Kui otsustatakse, et mitteformaalasutused ei peaks sellist võimalust saama, kas vabatahtlik kvaliteedihindamine täienduskoolituses võiks toimuda või mitte? **Mait Palts** vastas küsimusega, miks/kas me tahame turgu piirata kui asutus vastab nõuetele? Kvaliteedihindamise läbimine oleks siis nõutav.

Renno Veinthal tõi välja, et TÄKSi muudatus käis kooskõlastusringil, aga meil on uus valitsus. Viimastel nädalatel on toimunud arutelud ja hetkel on edasi liikumise suund ebaselge, aga kuulab teiste kuratooriumi liikmete arvamusi.

Reelika Leetmaa lisas, et Töötukassa investeerib oskuste arendamisega seotud teenustesse aastas 40+ miljonit. Hankekoolituste puhul kontrollime õppekava ja õpiväljundite vastavust, kvaliteeti jne. Probleeme on koolituskaardi süsteemiga, kus eeldame, et turg toimib, koolitajad täidavad TÄKSi nõudeid ja klient saab sobiva koolituse. Analoogselt toimib meil ka tööalase rehabilitatsiooni teenus, kus teenusepakkujal peab olema Sotsiaalkindlustusameti tegevusluba. Meie poolt infoks veel niipalju, et oleme muutmas ka tööturukoolitust puudutavat õigusruumi. Selle aasta algul jõustus uus Tööturumeetmete seadus, mis annab Töötukassale õiguse otsustada, missuguseid täienduskoolitusi rahastada. Selle alusel oleme ette valmistanud ka uue Tööhõiveprogrammi aastateks 2024+, mis jõustub 1. jaanuarist 2024. aastal. Vastavalt sellele, koostab Töötukassa koostöös Majandus- ja Infotehnoloogia ministri ja Haridus- ja Teadusministeeriumiga kord aastas loetelu täienduskoolituse õppekavadest, millel töötuna registreeritud inimesed Töötukassa toel õppida saavad. Teiseks, on edaspidi ka töötuna registreeritud inimestel (praegu kehtib töötavatele inimestele) võimalik läbida vaid tööturukoolitusi, mis lõpevad õpiväljundi hindamisega ehk tunnistusega. Kolmandaks, rahastab

töötukassa edaspidi koolituskaardiga vaid neid täienduskoolitusi, mis on 26 akadeemilist tundi või pikemad. Koolituse maht võib olla väiksem, kui koolitus on vajalik kutseeksami sooritamiseks, kvalifikatsiooni täiendava dokumendi saamiseks või töötamiseks ametialal, millele on õigusaktides ette nähtud täiendavad nõuded. Samuti jääb töötukassale õigus põhjendatud juhul lühemaid koolitusi hankida. Kvaliteedihindamise mudeli rakendamise edasine käik oleneb TÄKSi arengutest ja koostööst HAKAga.

Mait Palts tõdes, et need on väga vajalikud muudatused, Töötukassal on väga suur rahaline maht. Pool kogu turust. Kui see korda saada, oleks väga hea.

Valdo Kalm tõstatab küsimuse, kas kvaliteedihindamine kõigis valdkondades on realistlik, on ju igasuguseid koolitusi? Kas see on jõukohane ja rahaliselt mõistlik. **Heli Mattisen** vastas, et mikrokvalifikatsioone hakkab vast pakkuma 10% asutustest, nende hindamine on jõukohane. **Renno Veinthal** tõdes, et hindamise puhul meil on vaja teadmisi/oskusi, mida Eestis ei ole (nagu ka tasemehariduses) – on see mõistlik, teostatav jne? **Heli Mattisen** vastas, et need on üksikjuhtumid, me ei hinda niivõrd õppekava sisu kui õppekavarühma ja asutuse võimekust õpet läbi viia. Kui vaja, on võimalik lisateadmistena kaasata vajalikku teadmust. Senine väljakutse on olnud ekspertide leidmine ja ettevalmistamine. Me ei soovi hindamist teha liiga ressursimahukaks, praegused ekspertide tasud madalad ja keeruline motiveerida eksperte.

Toomas Kruusimägi küsis, kes kvaliteedihindamise kinni maksab mitteformaalasutuses? **Heli Mattisen** selgitas, et TÄKSi on planeeritud, et asutus ise maksab, aga osa ressursist finantseerib riik läbi süsteemi olemasolu tagamise. Meil on u 700 € ekspertide tasu, mille maksaks asutus ise. **Toomas Kruusimägi** kommenteeris, et kui asutust huvitab hindamise läbimine, siis ta peaks olema ise motiveeritud seda kinni maksma. **Heli Mattisen** tõdes, et see on sarnane õppeõiguse ekspertiisiga kõrg- ja kutsehariduses, kus taotleja ise maksab.

Toomas Kruusimägi vastas, et talle tundub normaalne ja mõistlik. Tööandja saab kindluse ja kvaliteedihindamine võiks olla nõutav mikrokvalifikatsioonide puhul.

Heli Mattisen küsis kuratooriumilt, et kui muudetud TÄKSiga mitteformaalhariduses ei saa mikrokvalifikatsioone pakkuda, kas peaks säilima võimalus kvaliteedihindamist läbida või ei? **Mait Palts** küsis vastu, mida me sellega lahendame? Teemat on aastaid lahendatud. Töötukassa muudatused lahendavad rea probleeme. Kui mikrokvalifikatsioonid lahendatakse selliselt, siis lahendamata jääb kulude küsimus. **Heli Mattisen** kirjeldas, et paljud koolitusasutused on HAKA poole pöördunud, kui ei läbinud hindamist positiivselt, soovides oma kuluga uue hindamise läbida. Neid tuleb üha rohkem ja soov pole seatud Töötukassa ettekirjutustega. Ligi 60 asutust tuleb hindamisele vabatahtlikult. Kas peaksime soovijatele võimaluse jätma?

Mait Palts nentis, et räägime täiskasvanud õppijatest. Kui palju riik peaks siia ressursi panustama? Pigem ei peaks. Asutused võivad ise seda turgu korrastada ja kvaliteedimärki välja anda. Hindamine tähendaks avaliku raha kasutust. **Ulla Preeden** tõdes, et on peaaegu nõus Maiduga, aga tuleks otsustada, mille seame prioriteediks? Kui täna nõustume, et hariduse kvaliteet on riigi vastutada, kas siis täienduskoolituses ei ole? Pigem iga koolitust ei peaks kontrollima, inimesel ja asutusel on vastutus, aga kui mikrokvalifikatsioonid mängus, siis peaks turg olema vabam ja kui luba antakse muudele asutustele, siis anname võimaluse asutustel tulla turule saamata kutse- või kõrgkooliks ja see haridus oleks siiski nõ kontrolli läbinud. Mikrokvalifikatsioonidel on see roll, et neid saab ka formaalhariduses kasutada. **Reelika Leetmaa** tõdes, et 30 ainepunktiseid koolitusi on turul ka väljaspool mikrokvalifikatsioonide õpet, vajadus on ikkagi olemas.

Toomas Kruusimägi tõstatab küsimuse, kui palju eraalgatused tagavad kvaliteeti ja tõdes, et tema on pigem skeptiline. Kvalifikatsiooni puhul peaks olema kvaliteet tagatud, muidu olgu turg vaba. **Reelika Leetmaa** kirjeldas, et täienduskoolituses üle 90 õppekavarühma. Töötukassal pole kompetentsi kõigis hinnata, mõnes õppekavarühmas on üle 100 koolituse. Lisaks on küsimus, mis saab õppijast, kes ise maksab? Ta saab hindamisega kinnituse, et koolitus on kvaliteetne.

Heli Mattisen tõdes, et asutused ise soovivad seda võimalust. **Reelika Leetmaa** küsis, et kui inimene täiskasvanuna läheb keevitamise koolitusele, kas ta teab, mida peaks saama? **Toomas Kruusimägi** vastas, et karjäärimuutjat huvitab formaalhariduse tunnistus. **Haana Zuba-Reinsalu** tõdes, et mikrokvalifikatsioonid suurendavad konkurentsi formaalharidusele, aga konkurents viib edasi. **Ulla Preeden** nentis, et tervishoiu arutletakse eratervishoiu tuleku üle - kas see on hea või halb – riiklikule teenusepakkujale jäävad keerulisemad juhtumid. Kuidas seda üleval pidada? Riik ei suuda kõike üleval pidada – kõiki koolituste hindamisi ei suuda, mikrokvalifikatsioonide hindamist äkki suudaks.

Renno Veinthal tõdes, et kvaliteedikäsitus annab laiema ja kitsama käsitluse kontrollimisele: kontrollimine ja kvaliteedi tagamine. Tihti mõistetakse kitsamas kontrollimise tähenduses ja see juhib ootusi vales suunas. **Heli Mattisen** vastas, et HAKA tegevus on suunatud pigem kvaliteedi edenemisele. **Toomas Kruusimägi** nentis, et meditsiinis toimuv jõuab viibega haridusse, varsti arutame erahariduse rolli suurendamise üle. Konkurents on hea, mikrokvalifikatsioonide kvaliteet tuleb tagada. Räägitakse juristieksamist, sest õpe pole kvaliteetne – isegi kui asutused ja õppekavad on hinnatud. Suund – kui on akrediteeritud, peab vastama, mina oskan soovida jne.

Ulla Preeden tõi välja, et tööandjal on üks ootus, töötajal teine ja asutusel võimekus pakkuda kolmas. Arutelud on head ja kvaliteet ei tähenda pidevat rahulolu tipus püsimisega. Ootus on, et TÄKSiga liigutakse edasi.

Renno Veinthal selgitas, et minister elab sisse, kujundab seisukoha, kogub tagasisidet sidusrühmadelt. Tänane arutelu on oluline, minister tahab teada, kas TÄKSi muudatused on teostatavad ühes või mitmes etapis. Osa mõtteid on sidusrühmadega

läbi räägitud, osa uued. Kiire muudatus mikro kvalifikatsioonide osas formaalhariduses – roheline tuli. Kuratooriumis kujunes seisukoht, et mitteformaalhariduses tuleks mikro kvalifikatsioonidele nõuded kohaldada – loodetavasti saab nii edasi liikuda.

6. Kuratooriumi järgmiste istungite kuupäevad

Kuratoorium leppis kokku koguneda järgmisteks koosolekuteks:

26.09.2023; kell 13-16

21.11.2023; kell 13-16

16.01.2024; kell 13-16

19.03.2024; kell 13-16

21.05.2024 kell 13-16

Kuratoorium väljendas soovi vähemasti osa koosolekuid korraldada füüsiliselt ning võimalusel väljasõiduistungina kuratooriumi liikmete juures.

Samuti tuletas kuratooriumi esimees meelde varasemat mõtet korraldada kuratooriumile veel enne praeguse koosseisu volituste lõppemist õppereis Soome kvaliteediagentuuri juurde. Lepiti kokku, et võiks otsida võimalust korraldada see 2024. aasta alguses.

Ulla Preeden

kuratooriumi esimees

/allkirjastatud digitaalselt/

Karin Laansoo

kuratooriumi sekretär

/allkirjastatud digitaalselt/